

America first, The Netherlands second

Op het symposium *Dutch design: the Dutch practice guidelines for group therapy* dat begin maart plaatsvond tijdens het jaarlijkse Connect-congres van de American Group Psychotherapy Association (AGPA) presenteerden collega's Pepijn Steures, Rob Koks, Charles Huffstadt, Niels Tinga, Anne-Marie Claassen en Silvia Pol de Nederlandse Praktijkrichtlijnen voor groepsbehandeling. Een verslag.

Door Marc Daemen

Zouden mijn collega's ons avondje Ravi Coltrane – jawel, de zoon van – in The Blue Note Jazz Club goed hebben verteerd? Hun presentatie van de *Praktijkrichtlijnen voor groepsbehandeling in de (geestelijke) gezondheidszorg* (2019) van de NVGP was de volgende ochtend om 07.15 uur geprogrammeerd. U leest het goed: kwart over zeven 's ochtends! De arbeidsethos van de Amerikanen is legendarisch, maar dit was naar mijn smaak wel erg vroeg. Toen we de avond tevoren terugliepen naar ons hotel, had ik beweerd geen ochtendmens te zijn (wat klopt). En gekscherend aangekondigd aan mijn presenterende collega's te zullen denken terwijl ik me nog eens lekker zou omdraaien in mijn bed (een grapje waar sommigen compleet waren ingetuind). Ondanks het vroege uur was ik van de partij, evenals enkele bobo's van de AGPA: Molyn Leszcz, de huidige voorzitter en co-auteur van het wereldberoemde handboek *The theory and practice of group psychotherapy* (Yalom & Leszcz, 2005); Gary Burlingame, de toekomstige voorzitter ('president elect'), bij ons bekend om zijn reviews van de onderzoeksliteratuur over groepstherapie (Burlingame e.a. 2004; 2013; 2017); en Rebecca MacNair-Semands, specialist op het gebied van ethiek (MacNair-Semands, 2005). Alle drie bleken te hebben meege-

schreven aan de Amerikaanse praktijkrichtlijnen en waren zeer geïnteresseerd in de Nederlandse versie.

Pepijn Steures, een van de redacteurs van de Nederlandse praktijkrichtlijnen, toonde als inleiding Arjen Lubachs satirische filmpje *America First, The Netherlands Second* uit 2017 (nog steeds te zien op YouTube). Hiermee werd op humoristische wijze de toon gezet: de *Practice guidelines for group psychotherapy* (2007) van de AGPA hebben ons geïnspireerd om een eigen Nederlandse variant samen te stellen. Om het met Lubach te zeggen: 'We totally understand it's going to be America first, but can we just say: The Netherlands second? Is that okay?'

Rob Koks, de andere redacteur, vertelde over de ontstaansgeschiedenis en specifieke accenten van de Nederlandse praktijkrichtlijnen. Vanwege de grote(re) diversiteit aan groepsbehandelingen in Nederland zijn onze praktijkrichtlijnen breder van opzet. Terwijl in de Amerikaanse praktijkrichtlijnen het interpersoonlijke model van Yalom de boventoon voert, is onze versie transtheoretisch. Het gaat ons om het minimale wat je als groepsbehandelaar moet weten en moet doen om op een verantwoorde manier te werken met groepen, los van het theoretische model dat je hanteert. De groepsdynamica vormt de basis. Op zich is dit natuurlijk ook een theorie, maar niet vanuit een specifieke therapeutische oriëntatie. Als een volleerde diplomaat benadrukte Koks in zijn conclusie de gezamenlijke missie van NVGP en AGPA: de groepstherapiepraktijk voorzien van een meer wetenschappelijke basis. Voorwaar

een cohesie-bevorderende interventie die op veel bijval kon rekenen onder de toehoorders.

Naast overeenkomsten zijn er ook verschillen tussen beide praktijkrichtlijnen. **Niels Tinga** ging dieper in op de grote diversiteit aan groepsbehandelingen in Nederland. Tal van specifieke behandelmethoden (zoals MBT, SFT, DGT) worden bij ons in groepsverband aangeboden. Omdat deze modellen zijn ontwikkeld voor een individuele setting en therapeuten daarin worden opgeleid, ontbreekt het hun vaak aan handvatten voor toepassing in een groep. Niels bepleitte dat we als groepstherapeuten actief contact zouden zoeken met deze collega's, ter wederzijdse inspiratie. Als voorbeeld noemde hij een succesvolle samenwerking tussen NVGP en MBT Nederland: een tweedaagse cursus hoe je MBT kan aanbieden met een groepsdynamisch kader in het achterhoofd. Een ander verschil is de gewoonte in Nederland om samen groepen te begeleiden.

Charles Huffstadt begon met een verbazingwekkende anekdote: hij ontmoette op het congres een zeer ervaren Amerikaanse groepstherapeut die nog nooit met een co-therapeut bleek te hebben samengewerkt. Het lijkt erop dat dit in de Angelsaksische landen veel minder gebeurt dan bij ons. De voordelen en mogelijke valkuilen zorgvuldig tegen elkaar afwegend concludeerde Huffstadt: het kost misschien wat extra energie om een goede samenwerking op te zetten en te onderhouden, maar als het eenmaal loopt is co-therapie 'big fun'.

Samenwerking is ook essentieel bij groepstherapie in een klinische of dagklinische

setting. In haar bijdrage focuste **Anne-Marie Claassen** op de nood aan een gemeenschappelijke teamvisie op de psychopathologie van de cliënten die je behandelt. Als voorbeeld nam zij verslavingsproblematiek: het maakt uit of je vertrekt van verslaving als biologische hersenpathologie, dan wel als een sociaal probleem. Alle verdere keuzes bij het inrichten van de behandelsetting worden hierdoor bepaald: de multidisciplinaire teamsamenstelling, de behandel-methode, de benodigde infrastructuur. Zij bracht dit als *The Coherence Model* – waarin we het ‘samenhangend behandelen’ van Clemens Janzing (2009; 2012) meenden te herkennen.

Silvia Pol belichtte wat er zoal fout kan gaan bij groepstherapie. Uit het hoofdstuk over destructieve groepsprocessen en negatieve effecten van groepsbehandeling gaf zij enkele voorbeelden van interventies. Hoe een zondebokfenomeen aanpakken? Wat te doen wanneer een groepslid zich suïcidaal uit? De keuze om een apart hoofdstuk te wijden aan dit soort concrete probleem-situaties werd door de aanwezigen zeer gewaardeerd. Met name Rebecca MacNair-Semands, die in de Amerikaanse praktijk-richtlijnen de ethische kant had beschreven, vond dit een sterke aanvulling.

In de discussie achteraf was er sowieso veel waardering voor de eigen accenten van onze

praktijkrichtlijnen. Zo benadrukte Suzan Gantt – bekend als trainer in de *Systems-centered group psychotherapy* (Agazarian & Gantt, 2005) – het belang van opleiding en supervisie. Het hoofdstuk over het leer-proces tot groepsbehandelaar in de Nederlandse praktijkrichtlijnen voorzag volgens haar in een behoefte waar de Amerikaanse versie aan was voorbijgegaan. Gary Burlingame moedigde ons aan om de CORE-R Battery in het Nederlands te vertalen, een door de AGPA ontwikkelde testbatterij gericht op een betere indicatie-stelling voor groepstherapie, monitoring van het groepsproces en meting van behandel-effecten. Dit zou inderdaad een enorme stimulans kunnen zijn voor het onderzoek naar groepstherapie in Nederland en Vlaanderen.

Omgekeerd nodigde Melyn Leszcz ons uit om de Nederlandse praktijkrichtlijnen in het Engels te vertalen. Hij kwam woorden tekort om te vertellen hoe blij hij was met onze aanvullingen op de Amerikaanse versie. Hij vindt praktijkrichtlijnen een enorme steun voor wie – vaak met weinig vooropleiding – in de ‘frontlinie van de psychiatrie’ met zeer complexe groepen werkt.

Dank aan Silvia Pol, Anne-Marie Claassen, Niels Tinga, Charles Huffstadt, Rob Koks en Pepijn Steures om onze boodschap – achteraf bezien met gevaar voor eigen leven – over de Atlantische oceaan te brengen.

Literatuur

Agazarian, Y.M. & Gantt, S.P. (2005). The systems-centered approach to the group-as-a-whole. *Group: The Journal of the Eastern Group Psychotherapy Society*, 29(1), p. 163-186.

American Group Psychotherapy Association (2007). *Practice guidelines for group psychotherapy*. Science to Service Task Force.

Burlingame, G.M., Mc Kenzie, K.R. & Strauss, B. (2004). Groepsbehandeling: evidentie voor effectiviteit en veranderingsmechanismen (vert. T. Thijssen). In: Lambert M.J. (ed.). *Bergin and Garfield's handbook of psychotherapy and behaviour*. 5th ed.

Burlingame, G.M., Strauss, B. & Joyce, A.S. (2013). Change mechanisms and effectiveness of small-group treatments. In: Lambert M.J. (ed.). *Bergin and Garfield's Handbook of Psychotherapy and Behavior*. 6th ed.

Burlingame, G.M. & Jensen, J.L. (2017). Small group process and outcome research highlights: A 25-year perspective. *International Journal of Group Psychotherapy*, 67 (sup.1), p. 194-218.

Janzing, C. (2009). *Samenhangend behandelen in de GGz*. Assen: Van Gorcum & Comp.

Janzing, C. & Kerstens, J. (2012). *Werken in een therapeutisch milieu. Naar samenhangend behandelen in de GGz*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

Koks, R.W. & Steures, P. (ed.). (2019). *Praktijkrichtlijnen voor groepsbehandeling in de (geestelijke) gezondheidszorg*. Utrecht, NVGP. www.groepspsychotherapie.nl.

Lubach, A. (2017). *America First, The Netherlands Second*. VPRO: Zondag met Lubach, 23-1-2017. <https://www.youtube.com/watch?v=ELD2AwFN9Nc>.

MacNair-Semands, R. (2005). *Ethics in group psychotherapy*. AGPA.

Yalom, I.D. & Leszcz, M. (2005). *Groepspsychotherapie in theorie en praktijk*. Houten: Bohn Stafleu van Loghum.

.....